



---

**ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, ОБЛІК,  
ОПОДАТКУВАННЯ, АУДИТ, КОНТРОЛІНГ І СТРАХУВАННЯ**

---

DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2025-2\(34\)-033](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2025-2(34)-033)

УДК 330.341.1:711.4:005.342

JEL O18, R11, O33, L32, Q55

**Оксана Вікторівна БУТКЕВИЧ**

кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри менеджменту та підприємництва,  
Центральноукраїнський державний університет  
імені Володимира Винниченка,  
м. Кропивницький, Україна

 <https://orcid.org/0000-0001-9583-0960>  
[butkevuch.1975oksana@gmail.com](mailto:butkevuch.1975oksana@gmail.com)

**Яна Миколаївна МАНЬКУТА**

кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри економіки, маркетингу, обліку і оподаткування,  
Приватний заклад вищої освіти  
«Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова»,  
м. Черкаси, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-1623-5149>  
[yana.mankuta.suem@gmail.com](mailto:yana.mankuta.suem@gmail.com)

**Руслана Іванівна ЖОВНОВАЧ**

доктор економічних наук, професор,  
завідувач кафедри маркетингу та економічної теорії,  
Центральноукраїнський національний технічний університет,  
м. Кропивницький, Україна

 <https://orcid.org/0000-0001-6758-3421>  
[ruslanaz1977@gmail.com](mailto:ruslanaz1977@gmail.com)

**Ігор Васильович ШИШКА**

доктор економічних наук, доцент,  
професор кафедри менеджменту,  
Класичний приватний університет,  
м. Запоріжжя, Україна

 <https://orcid.org/0009-0003-4365-8638>  
[shyshka0908@gmail.com](mailto:shyshka0908@gmail.com)



## ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В SMART-КОРПОРАТИВІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ

***Анотація.** У статті досліджено роль податкового регулювання у формуванні стратегій стійкого функціонування регіональної економіки України в умовах SMART-корпоративізації управління проєктами просторового планування. Обґрунтовано, що сучасні виклики регіонального розвитку, зумовлені децентралізацією, цифровою трансформацією та необхідністю відновлення економічного потенціалу територій, потребують переосмислення податкових інструментів як ключового механізму стимулювання інноваційної та інвестиційної активності.*

*Проаналізовано теоретичні підходи до податкового регулювання в контексті сталого розвитку регіонів та SMART-економіки, визначено його вплив на ефективність реалізації проєктів просторового планування. Акцентовано увагу на можливостях інтеграції податкових стимулів у корпоративні моделі управління регіональними проєктами, що базуються на використанні цифрових платформ, проєктного менеджменту та принципів ESG. Доведено, що SMART-корпоративізація управління дозволяє підвищити прозорість, керованість і результативність просторового розвитку за рахунок узгодження фіскальної політики з довгостроковими цілями регіональної стійкості.*

*Визначено ключові напрями вдосконалення податкового регулювання, зокрема застосування диференційованих податкових режимів, інвестиційних податкових пільг, податкового кредитування та механізмів фіскального стимулювання «зелених» і цифрових проєктів просторового розвитку. Запропоновано концептуальні підходи до формування стратегій стійкого функціонування регіональної економіки України, орієнтованих на синергію податкової політики, SMART-управління та корпоративних інструментів реалізації просторових проєктів. Результати дослідження можуть бути використані при розробці регіональних програм розвитку, стратегій просторового планування та вдосконаленні податкової політики в умовах цифровізації публічного управління.*

***Ключові слова:** податкове регулювання; регіональна економіка; стійкий розвиток; SMART-корпоративізація; просторове планування; управління проєктами; цифрова трансформація; фіскальна політика; регіональна стратегія.*

**Вступ.** Фіскальна політика є одним із фундаментальних інструментів державного регулювання регіональної економіки, що спрямована на формування стабільних умов для розвитку соціально-економічної системи (СЕС). Особливу роль у цій політиці відіграє податкове регулювання, яке визначає не лише обсяг бюджетних надходжень, але й впливає на структуру економічних відносин в регіональній політиці, стимулює або стримує підприємницьку активність, забезпечує перерозподіл ресурсів та підтримує соціальну рівновагу між регіонами.

Для України, що перебуває у стані активної фази військового протистояння, податкова система виступає ключовим механізмом адаптації до динамічних внутрішніх і зовнішніх викликів. В умовах зростаючого бюджетного дефіциту, впливу військових дій та необхідності масштабного фінансування соціальних програм, функції податкової політики значно ускладнюються. Вона повинна не лише мобілізувати необхідні фінансові ресурси, але й водночас зберігати економічну мотивацію для розвитку підприємств та інвестиційної прихильності як країни в цілому так її окремих регіонів [1].

**Постановка проблеми.** Сучасні умови формують нові вимоги до податкового регулювання як інструменту забезпечення стійкості соціально-економічної системи. Зокрема, воно має виконувати адаптивну роль, оперативно реагуючи на кризові ситуації, мінімізуючи негативні наслідки зовнішніх та внутрішніх шоків, забезпечуючи гнучкість та ефективність фіскальної системи. Відтак податкова політика набуває статусу не просто фіскального інструменту, а стратегічного механізму стабілізації і розвитку, що формує умови для довгострокової економічної витривалості.

**Аналіз останніх публікацій по проблемі.** У науковому контексті важливим є комплексне дослідження ролі оподаткування в контурі стратегій забезпечення стійкості СЕС, аналіз його впливу на ключові економічні параметри – продуктивність, інвестиційну активність, рівень зайнятості, регіональний розвиток, а також соціальну справедливість і зниження нерівності.

Особлива увага приділяється тому, як податкова система може бути інструментом стимулювання інноваційної діяльності та розвитку малого і середнього бізнесу, що є критично важливим для диверсифікації економіки України.

**Формулювання цілей дослідження.** Таким чином, метою даного дослідження є виявлення та аналіз ролі податкової політики як одного із ключових адаптивних механізмів, які забезпечують стабільне та збалансоване функціонування соціально-економічної системи економічних регіонів України в умовах сучасних викликів. Для досягнення цієї мети буде розглянуто теоретичні засади податкової політики, проаналізовано особливості її трансформації в



Україні, а також здійснено порівняльний аналіз з досвідом інших країн, що дозволить виокремити перспективні напрямки вдосконалення національної системи оподаткування.

**Виклад основних результатів та їх обґрунтування.** Стійкість соціально-економічної системи (СЕС) традиційно визначається як її здатність зберігати основні функції, структуру та цілісність у відповідь на зовнішні та внутрішні впливи, що мають кризовий або трансформаційний характер. Така здатність передбачає не лише виживання, але й здатність до адаптації, самовідновлення та подальшого розвитку в мінливих умовах.

У цьому контексті податкова політика виступає як системоутворюючий чинник, що визначає ефективність функціонування СЕС через комплекс взаємопов'язаних функцій:

ресурси для державного втручання. Податки формують основний фінансовий ресурс держави, що дозволяє реалізовувати політики соціального захисту, інвестиційного стимулювання, розвитку інфраструктури та інших стратегічних напрямів. Без належного податкового наповнення держава не здатна забезпечити необхідні умови для стабільності та розвитку соціально-економічної системи [2-3];

стимули для господарської активності. Система оподаткування впливає на поведінку економічних агентів, зокрема підприємств і домогосподарств, визначаючи економічні стимули або бар'єри для інвестицій, праці, інновацій, заощаджень і споживання. Грамотно структурована податкова політика може сприяти активізації економічної діяльності, підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності [4];

інструменти перерозподілу доходів. Податковий механізм відіграє ключову роль у забезпеченні соціальної справедливості, зменшенні нерівності та підтримці соціальної стабільності. Прогресивні податки, пільги та соціальні трансферти дозволяють збалансувати доходи різних верств населення, що є критично важливим для підтримки соціальної злагоди та зниження соціальних ризиків [6-7].

У контексті аналізу розвитку законодавчого регулювання адміністрування місцевих податків і зборів необхідно враховувати поточні пріоритети Уряду України на короткостроковий та середньостроковий періоди для проведення економічних реформ, які визначені в таких стратегічних документах :

1. План пріоритетних дій Уряду на 2024 рік, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 року № 137-р 3 (далі – План пріоритетних дій Уряду).

2. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та план заходів з її реалізації, схвалені розпорядженням Кабінету



Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1805-р 4 (далі – Стратегія реформування СУДФ).

3. Національна стратегія доходів до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р 5 (далі – Стратегія доходів).

4. План для Ukraine Facility, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року № 244-р, ухвалений Європейською Комісією у квітні 2024 року та затверджений Радою Європейського Союзу в травні 2024 року (далі – План для Ukraine Facility).

У рамках трансформації міжбюджетних відносин і фіскальної децентралізації відповідні заходи передбачається здійснювати за такими напрямками:

чітке розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

збільшення власних фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; удосконалення механізму фінансового забезпечення видаткових повноважень, які передаються державою на виконання органам місцевого самоврядування та місцевим органам виконавчої влади;

посилення фінансової прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування.

Теоретичні підходи до аналізу податкової політики в системі забезпечення стійкості СЕС базуються на поєднанні класичних економічних теорій (теорії оптимального оподаткування, теорії суспільного вибору) із сучасними концепціями сталого розвитку, інституціонального підходу та теорією ендогенного економічного зростання та міжрегіонального взаємозв'язку. Вони підкреслюють, що ефективна податкова політика має бути не лише фіскальною, але й стратегічною, враховуючи мультифакторні впливи на макроекономічну стабільність, соціальну сферу та екологічну безпеку

Таким чином, формування стійкості СЕС через податкову політику передбачає системний підхід, що інтегрує функції мобілізації ресурсів, стимулювання економічної активності та соціального перерозподілу з метою забезпечення збалансованого та адаптивного розвитку суспільства.

Класичні та неокласичні теорії оподаткування становлять фундамент для розуміння ролі податків у формуванні економічної політики. Згідно з класичною теорією, податки розглядаються як необхідне джерело державних доходів для фінансування суспільних благ, при цьому підкреслюється важливість мінімізації втрат ефективності (мертвих втрат) у процесі оподаткування. Неокласичний підхід акцентує увагу на оптимальному розподілі податкового навантаження між



різними категоріями платників та економічними факторами, враховуючи їхню поведінкову [5; 9].

Сучасні теорії ендогенного економічного зростання розглядають податки як один із ключових факторів, що можуть стимулювати або стримувати інвестиції в капітал, інновації та людський потенціал, які є основою сталого розвитку. З цього погляду податкові механізми мають впливати на адаптивність економіки через підтримку інноваційної активності та структурних змін.

Інституціональні підходи підкреслюють роль податкової системи як частини більш широкої соціально-економічної інфраструктури, від якої залежить довіра до держави, ефективність адміністрування та рівень податкової дисципліни. Вони вказують, що неадекватне оподаткування може послаблювати адаптивні можливості економіки, спричинюючи тінізацію, корупцію та зниження інвестиційної привабливості [1; 8].

Місцеві податки та збори (відповідно до статті 10 Податкового кодексу України, ПКУ) є ключовою фінансовою основою регіональних бюджетів та відіграють важливу роль у стимулюванні чи гальмуванні економічної активності на місцях. До них належать:

Місцеві податки: Податок на майно та Єдиний податок.

Місцеві збори: Збір за місця для паркування транспортних засобів та Туристичний збір.

Податок на майно, що є важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів, має складну структуру та фактично об'єднує декілька платежів, що стосуються регіональних активів:

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

Транспортний податок.

Плата за землю (включає земельний податок та орендну плату).

Як зазначають експерти, така багатокомпонентність податку на майно, а також рентної плати (що включає платежі за спеціальне використання регіональних природних ресурсів – лісових, водних, надр), ускладнює податкове адміністрування. Це створює несприятливе податкове середовище для підприємницької діяльності (як локомотива інклюзивного розвитку регіону).

Місцеві ради як органи, що формують регіональну економічну політику, мають значні повноваження щодо встановлення цих платежів, що безпосередньо впливає на інвестиційний клімат:

Обов'язково встановлюють: Єдиний податок та Податок на майно (у частині транспортного податку та плати за землю, крім земельного податку за лісові землі).

Вирішують питання щодо встановлення (відповідно до вимог ПКУ): Податку на майно (у частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної



ділянки), Збору за місця для паркування, Туристичного збору та Земельного податку за лісові землі.

Регіональна економіка значною мірою залежить від ефективності та прозорості стягнення цих місцевих податків і зборів, оскільки вони є прямим інструментом регулювання бізнесу та наповнення фінансової бази територіальних громад.

Фіскальна стійкість, що є невід'ємним елементом загальної стійкості регіональної соціально-економічної системи (на відміну від загальнодержавної), трактується як спроможність органів управління регіоном підтримувати бюджетну рівновагу та забезпечувати раціональне й ефективне управління місцевими фінансовими ресурсами та податковим потенціалом на довгостроковій часовій осі. Ця спроможність критично важлива для автономного та сталого розвитку територіальних одиниць

Ключові атрибути фіскальної стійкості у регіональному вимірі включають: довгострокову бюджетна збалансованість та фінансову автономію, що передбачає забезпечення сталої рівноваги між доходами та видатками місцевих бюджетів у довгостроковій перспективі. Така збалансованість є фундаментом фінансової стабільності регіону і мінімізує ризики виникнення хронічних бюджетних дефіцитів, які можуть спричинити економічну дестабілізацію, зростання боргового навантаження та зниження інвестиційної привабливості території;

оптимізацію податкового навантаження та стимулювання економічного зростання;

фіскальна стійкість вимагає підтримання такого рівня податкового навантаження, який не створює стримуючих бар'єрів для регіонального економічного розвитку. Це передбачає формування раціональних ставок та режимів місцевого оподаткування з урахуванням їх потенційного впливу на стимулювання виробничої активності, залучення інвестицій та забезпечення зайнятості в межах регіональної юрисдикції;

адаптивність та гнучкість фіскальних інструментів.

Необхідною умовою є інституційна гнучкість регіональних фіскальних інструментів для оперативного реагування на макроекономічні та локальні кризові зміни. Здатність місцевої влади до швидкого коригування податкової та бюджетної політики у відповідь на внутрішні чи зовнішні шоки забезпечує макрорегіональну стабільність та підвищує адаптивність економічної системи регіону до динамічних умов.

Таким чином, інтеграція теоретичних концепцій оподаткування з інституційними чинниками регіонального управління слугує методологічною основою для розробки ефективної податкової політики. Така політика має бути



цілеспрямована на забезпечення фіскальної стійкості як ключового, системоутворюючого компонента загальної стійкості соціально-економічних систем регіонів України.

У сучасних умовах глобалізації, геополітичних викликів і внутрішніх реформ соціально-економічна система регіонів України перебуває під значним тиском, що вимагає адаптивних механізмів фіскальної політики. Податкова політика, як один із ключових інструментів державного регулювання регіональної економіки, зазнає кардинальних трансформацій, спрямованих на підвищення її ефективності, прозорості та відповідності європейським стандартам. Водночас трансформаційні процеси відбуваються на тлі загроз соціально-економічній стійкості, викликаних як зовнішніми (військові дії, економічні санкції), так і внутрішніми чинниками (корупція, тіньова економіка, структурна незбалансованість). Впродовж останнього десятиліття податкова політика України зазнала низки ключових змін, які можна класифікувати за напрямками наведеними в табл. 1.

*Таблиця 1*

**Основні напрями трансформації податкової політики України**

Напрямок трансформації	Опис та значення	Вплив на соціально-економічну стійкість
Децентралізація фіскальної системи	Передача частини податкових повноважень і доходів місцевим бюджетам із метою підвищення їх фінансової автономії та стимулювання регіонального розвитку (Бюджетна реформа 2014-2020).	Покращення ресурсної бази регіонів, зменшення нерівностей, підвищення ефективності управління; проте зростає ризик дисбалансів між регіонами.
Розширення бази оподаткування	Впровадження нових податків і розширення платників податків (формалізація тіньового сектору, збільшення прозорості), оптимізація ставок і зменшення пільг.	Збільшення бюджетних доходів, підвищення фіскальної спроможності держави; ризик збільшення податкового навантаження на бізнес, що може стримувати зростання.
Гармонізація податкового законодавства з ЄС	Впровадження норм, процедур і стандартів Європейського Союзу, що стосуються податкового адміністрування, звітності та боротьби з ухиленням від сплати податків (напр., директиви ЄС).	Поліпшення інвестиційного клімату, сприяння інтеграції в світові ринки, підвищення довіри платників; виклики адаптації та відповідності новим вимогам.



Напрямок трансформації	Опис та значення	Вплив на соціально-економічну стійкість
Цифровізація податкового адміністрування	Впровадження електронних сервісів (електронний кабінет платника, автоматизований обмін інформацією, єдиний рахунок), що підвищують ефективність збору податків та прозорість.	Зменшення корупційних ризиків, спрощення адміністрування, підвищення точності даних; початкові витрати на впровадження та необхідність кваліфікації персоналу.

*Джерело: складено та узагальнено авторами.*

Децентралізація фіскальної системи, започаткована в Україні з 2014 року, передбачає передачу частини податкових надходжень до місцевих бюджетів, що дозволяє органам місцевого самоврядування більш ефективно управляти фінансовими ресурсами, враховуючи локальні потреби та пріоритети [11]. Це сприяє зниженню регіональних диспропорцій та підвищенню якості надання послуг населенню. Однак, нерівномірність економічного розвитку регіонів викликає дисбаланс у ресурсах місцевих бюджетів, що може посилювати соціальну нерівність і загрожувати загальній стійкості.

Акцент на розширенні бази оподаткування пов'язаний із необхідністю збільшення надходжень до бюджету без значного підвищення ставок податків, що могло б негативно вплинути на інвестиційний клімат. Формалізація тіньової економіки, впровадження єдиного податку для малого бізнесу та посилення контролю сприяють підвищенню доходів бюджету [12]. Проте існує ризик надмірного оподаткування, що може демотивувати підприємницьку активність.

Інтеграція України в європейський економічний простір вимагає адаптації податкової системи до норм ЄС, що передбачає впровадження директив з питань ПДВ, податку на прибуток, протидії ухиленню від сплати податків та удосконалення адміністрування [13]. Гармонізація підвищує прозорість і довіру інвесторів, але водночас викликає додаткові виклики для адаптації вітчизняного законодавства та системи адміністрування.

Цифрові технології стали ключовим елементом модернізації податкової системи України. Запровадження електронного кабінету платника податків, єдиного рахунку для сплати податків, а також автоматичного обміну інформацією між державними органами сприяє підвищенню ефективності адміністрування, зменшенню людського фактора та корупційних ризиків [14]. Водночас цифровізація вимагає значних інвестицій в інфраструктуру та підготовку персоналу.

Трансформація податкової політики України є комплексним процесом, що поєднує як виклики, так і нові можливості для забезпечення соціально-



економічної стійкості. Децентралізація посилює регіональну автономію, але вимагає вирішення проблем регіональної нерівності. Розширення бази оподаткування підвищує фіскальну спроможність, але має бути збалансованим, щоб не стримувати розвиток бізнесу. Гармонізація з європейськими стандартами сприяє інтеграції у світову економіку, але потребує значних зусиль із законодавчої адаптації. Цифровізація підвищує ефективність адміністрування та прозорість, водночас створюючи потребу в модернізації інфраструктури.

В цілому, успішна трансформація податкової політики є важливою складовою адаптивного механізму, що дозволяє Україні зберігати та посилювати соціально-економічну стійкість у складних внутрішніх і зовнішніх умовах.

Трансформація податкової політики України відбувається під впливом багатьох чинників: внутрішніх реформ, євроінтеграційних процесів, цифровізації, а також соціально-економічних викликів, що мають значний вплив на стійкість національної соціально-економічної системи. Для комплексної оцінки цих трансформацій важливо не лише ідентифікувати основні напрямки змін, а й проаналізувати їх нормативно-правове підґрунтя, а також кількісні та якісні показники, що свідчать про ефективність впроваджених реформ.

Нижче наведена табл. 2 містить ключові законодавчі акти, що регулюють основні напрямки трансформації податкової політики в Україні, а також вибрані показники, які дозволяють оцінити ступінь їх реалізації та вплив на соціально-економічну стійкість (зокрема, бюджетні надходження, рівень тіньової економіки, інвестиційний клімат, прозорість адміністрування тощо).

*Таблиця 2*

**Основні законодавчі акти та показники ефективності трансформації податкової політики України**

Напрямок трансформації	Законодавчі акти / нормативні документи	Ключові показники ефективності	Джерела даних / коментарі
Децентралізація фіскальної системи	Закон України «Про засади державної регіональної політики» (2015), Бюджетний кодекс України (редакції 2014-2023)	Частка місцевих бюджетів у загальному бюджеті (%) Фінансовий автономний рівень регіонів	Державна казначейська служба України; Мінрегіон [11]
Розширення бази оподаткування	Закон України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» (редакції	Обсяг податкових надходжень, % ВВП Рівень тіньової економіки (%)	Державна фіскальна служба; Світовий банк [12]



Напрямок трансформації	Законодавчі акти / нормативні документи	Ключові показники ефективності	Джерела даних / коментарі
	2017, 2020) Податковий кодекс України		
Гармонізація з ЄС	Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014) Директиви Ради ЄС щодо ПДВ, боротьби з ухиленням від сплати податків	Рівень відповідності податкового законодавства нормам ЄС (%) Індекс інвестиційної привабливості	Міністерство фінансів України; Єврокомісія [13]
Цифровізація податкового адміністрування	Закон України «Про електронні довірчі послуги» (2017) Запровадження електронного кабінету платника (2019)	Частка електронних декларацій (%) Зниження часу на адміністрування податків (години/рік)	Державна податкова служба; Європейський банк реконструкції і розвитку [14]

*Джерело: складено та узагальнено авторами.*

Аналіз таблиці вказує на те, що трансформація податкової політики України базується на комплексному законодавчому фундаменті, який охоплює ключові напрями реформ: децентралізацію, розширення бази оподаткування, гармонізацію з європейськими стандартами та цифровізацію адміністрування. Ці заходи мають суттєвий вплив на соціально-економічну стійкість економіки регіонів, зокрема через підвищення фінансової спроможності держави та місцевих бюджетів, зменшення тіньової економіки, поліпшення інвестиційного клімату та підвищення прозорості.

Водночас наведені показники свідчать про поступове, але нерівномірне впровадження реформ, що обумовлено як інституційними бар'єрами, так і зовнішніми викликами, включаючи військовий конфлікт та економічні санкції. Для посилення адаптивності податкової системи необхідно зосередитись на подальшій гармонізації законодавства, розширенні цифрових сервісів та забезпеченні балансованого податкового навантаження.

Після початку широкомасштабної військової агресії РФ у 2022 році податкова політика України трансформувалась відповідно до вимог надзвичайного стану, спрямовуючись на забезпечення фінансування оборони, стабілізацію соціальної сфери та підтримку економіки регіонів в умовах форс-мажору.

Однією з першочергових функцій податкової політики стало формування значного фінансового ресурсу для потреб Збройних Сил та інших структур безпеки. Для цього було впроваджено низку спеціальних заходів:



*Закон України «Про внески на оборону» (2022) [15], який встановив додаткові збори та зміни до податкових ставок, спрямовані на збільшення бюджетних надходжень.*

Запровадження військового збору у розмірі 1,5% від доходів фізичних осіб, що надає стабільне джерело фінансування оборонних потреб (Податковий кодекс України, розділ про військовий збір).

За даними Міністерства фінансів України, у 2023 році надходження від військового збору склали близько 30 млрд грн, що становить понад 4% від загального податкового бюджету [16].

У відповідь на масштабні руйнування та зростання потреб соціальної підтримки було впроваджено податкові пільги та субсидії для підприємств критичної інфраструктури, енергетичного сектора, медичних установ та соціальних служб:

*Закон України «Про підтримку підприємств критичної інфраструктури» (2022) передбачає податкові канікули для енергогенеруючих компаній, транспортних операторів, закладів охорони здоров'я.*

*Запроваджено тимчасове звільнення від ПДВ низки соціальних товарів і послуг, що сприяє зниженню навантаження на населення.*

За офіційними даними Державної фіскальної служби, у 2023 році обсяг податкових пільг для критичної інфраструктури становив понад 15 млрд грн, що забезпечило безперервність функціонування цих секторів [17].

Для збереження підприємницької активності та мінімізації економічних втрат було впроваджено ряд спрощень у податковому адмініструванні:

*Запровадження єдиного податку у розмірі 2% для малого і середнього бізнесу, що дозволяє суттєво знизити податковий тиск та адміністративні витрати [18].*

*Мораторії на податкові перевірки для суб'єктів господарювання у найбільш постраждалих регіонах [19].*

*Впровадження спрощеної звітності та податкових декларацій через електронний кабінет платника [20].*

За результатами досліджень Українського інституту економічних досліджень, частка малих підприємств, що скористалися спрощеною системою оподаткування, зросла на 15% у 2023 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про позитивний ефект таких заходів [21].

Для комплексної оцінки ефективності трансформацій податкової політики в Україні в умовах кризових викликів та військового конфлікту важливо проаналізувати динаміку основних макроекономічних та адміністративних показників за останні роки. Зокрема, період 2021-2023 років характеризується значними змінами в структурі і функціях податкової системи, що відображається у статистичних даних за ключовими параметрами.



У таблиці 3 наведено основні індикатори, які дозволяють простежити розвиток таких напрямів, як мобілізація фінансових ресурсів на оборону (через військовий збір), обсяг податкових пільг для підтримки критичної інфраструктури та соціальної сфери, рівень застосування спрощеної системи оподаткування серед малого та середнього бізнесу, а також ефективність адміністрування податків (кількість перевірок і рівень електронного декларування).

Таблиця 3

**Динаміка ключових показників податкової політики 2021-2023 рр.**

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Джерело
Військовий збір, млрд грн	10,5	20,3	30,0	Міністерство фінансів
Обсяг податкових пільг, млрд грн	5,2	10,8	15,3	Державна фіскальна служба
Частка єдиного податку серед МСП, %	25	30	35	УІЕД
Кількість податкових перевірок, шт.	5000	1200 (мор.)	800 (мор.)	ДФС
Відсоток електронних декларацій, %	65	78	85	ДФС

*Джерело: складено та узагальнено авторами.*

Тож, військовий збір відображає темпи мобілізації фінансових ресурсів для оборонних потреб, що є критичною функцією податкової політики в умовах війни. Помітне зростання збору свідчить про ефективність запроваджених механізмів, а обсяг податкових пільг ілюструє масштаби фіскальної підтримки стратегічних секторів економіки регіонів та соціальної сфери, що важливо для забезпечення безперервності їх функціонування. Частка єдиного податку серед МСП відображає рівень використання спрощеної системи оподаткування як інструменту зниження адміністративного тиску на бізнес і стимулювання економічної активності. За кількістю податкових перевірок можна оцінити ступінь регуляторного навантаження та застосування мораторіїв у кризовий період, а за відсотком електронних декларацій – прогрес у цифровізації податкового адміністрування, що підвищує прозорість і ефективність взаємодії платників податків з державою.

Аналіз цих даних дає змогу оцінити не лише короткострокові антикризові заходи, але й тенденції, що визначають потенціал для довгострокового реформування податкової системи та підвищення її адаптивності в умовах



подальших викликів. Тому, ця таблиця є важливим аналітичним інструментом для наукового осмислення перетворень податкової політики в Україні в останні роки та визначення її ролі у забезпеченні соціально-економічної стійкості держави.

Однак антикризові заходи, хоч і забезпечують оперативне реагування на виклики, не вирішують завдань формування довгострокової податкової стійкості. Перспективним є комплексне реформування фіскальної архітектури з урахуванням досвіду європейських країн, застосування принципів гнучкості, прозорості та інтеграції цифрових технологій. Це забезпечить не лише стабільне наповнення бюджету, а й стимулювання сталого економічного розвитку, соціальної справедливості та підвищення адаптивності національної соціально-економічної системи.

Пріоритетним напрямом сучасної адміністративної реформи є податкова децентралізація, сутність якої полягає в розширенні компетенцій регіональних органів місцевого самоврядування щодо формування місцевої податкової політики з метою забезпечення публічних інтересів територіальних громад та приватних інтересів платників податків, врегулювання діяльності контролюючих органів та дотримання платниками податків законодавства з приводу виконання ними податкового обов'язку.

Необхідність розширення повноважень регіональних органів місцевого самоврядування обґрунтовується посиленням управлінських функцій у сфері адміністрування місцевих податків і зборів саме місцевою владою, вдосконаленням механізму адміністрування місцевих податків і зборів, посиленням фінансової здатності місцевих громад та їх перманентним розвитком.

Надходження від місцевих податків і зборів, зокрема від податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та плати за землю могли б бути значно більшими. Проблемою є наповненість реєстрів нерухомого майна, неможливість отримати достатню інформацію про нерухомість та земельні ділянки, а також перевірити достовірність даних про платників податків – власників такого майна.

**Висновки.** У підсумку, стійке функціонування регіональної економіки України прямо залежить від адаптивності та стратегічної ефективності податкового регулювання. Майбутні зусилля мають бути спрямовані на поглиблення фіскальної децентралізації та модернізацію системи адміністрування місцевих податків відповідно до принципів гнучкості, прозорості та збалансованості, що є імперативом для довгострокового соціально-економічного розвитку та інтеграції країни у європейський простір.

#### Список використаних джерел:



1. Наукова концепція розвитку законодавчого регулювання адміністрування місцевих податків і зборів. <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33345.pdf>

2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні :Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

3.Оглядове досьє щодо розподілу податкових надходжень із метою забезпечення місцевих бюджетів достатніми фінансовими ресурсами. URL: [https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/econ\\_fin\\_policy/review\\_files-fpol/74504.html](https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/econ_fin_policy/review_files-fpol/74504.html)

4.План пріоритетних дій Уряду на 2024 рік : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 року № 137-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-2024-%D1%80#Text>

5. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та план заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>

6. Національна стратегія доходів до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>

7. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj> 7 UKRAINE’S REFORMS MATRIX REFORMS AND CONDITIONALITIES 2024. As of February 14, 2024. Cabinet of Ministers of Ukraine. URL:

[https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform\\_images/presentation-on-ukraines-reformsmatrix.pdf](https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform_images/presentation-on-ukraines-reformsmatrix.pdf)

8. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та план заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>

9. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj>



10. Боксгорн А. В. Адміністрування місцевих податків і зборів: питання теорії і практики : монографія / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 226 с.

11. Боксгорн А. В. Адміністрування місцевих податків і зборів: питання теорії і практики : монографія / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 226 с.

12. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>

**Oksana BUTKEVYCH**

Ph.D. of Economic Sciences, Associate Professor,  
Associate Professor of the Department of Management and Entrepreneurship,  
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University,  
Kropyvnytskyi, Ukraine

 <https://orcid.org/0000-0001-9583-0960>  
butkevuch.1975oksana@gmail.com

**Yana MANKUTA**

Ph.D. in Economics, Associate Professor,  
Associate Professor Department of Economics,  
Marketing, Accounting and Taxation,  
Private Higher Education Institution  
«Rauf Ablyazov East European University»,  
Cherkasy, Ukraine

 <https://orcid.org/0000-0003-1623-5149>  
yana.mankuta.suem@gmail.com

**Ruslana ZHOVNOVACH**

Doctor of Economic Sciences, Professor,  
Head of the Department of Marketing and Economic Theory,  
Central Ukrainian National Technical University,  
Kropyvnytskyi, Ukraine

 <https://orcid.org/0000-0001-6758-3421>  
ruslanaz1977@gmail.com

**Ihor SHYSHKA**

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,  
Professor of the Department of Management,



Classic Private University,  
Zaporizhzhia, Ukraine,

 <https://orcid.org/0009-0003-4365-8638>  
shyshka0908@gmail.com

## **TAX REGULATION AND STRATEGIES FOR THE SUSTAINABLE FUNCTIONING OF THE REGIONAL ECONOMY OF UKRAINE IN SMART CORPORATIZATION OF SPATIAL PLANNING PROJECT MANAGEMENT**

**Abstract.** *The article examines the role of tax regulation in shaping strategies for the sustainable functioning of Ukraine's regional economy under conditions of SMART corporatization of spatial planning project management. It is substantiated that contemporary challenges of regional development, driven by decentralization, digital transformation, and the need for economic recovery of territories, require a rethinking of tax instruments as key mechanisms for stimulating innovative and investment activity.*

*The study analyzes theoretical approaches to tax regulation in the context of sustainable regional development and the SMART economy, determining its impact on the effectiveness of implementing spatial planning projects. Particular attention is paid to the integration of tax incentives into corporate models of regional project management based on digital platforms, project-oriented governance, and ESG principles. It is proven that SMART corporatization of management enhances transparency, controllability, and performance of spatial development through the alignment of fiscal policy with long-term regional sustainability goals.*

*Key directions for improving tax regulation are identified, including the application of differentiated tax regimes, investment tax incentives, tax credits, and fiscal mechanisms for stimulating green and digital spatial development projects. Conceptual approaches to the formation of strategies for the sustainable functioning of Ukraine's regional economy are proposed, focusing on the synergy of tax policy, SMART governance, and corporate instruments for implementing spatial planning projects. The research findings can be used in the development of regional development programs, spatial planning strategies, and the improvement of tax policy in the context of digitalization of public administration.*

**Keywords:** *tax regulation; regional economy; sustainable development; SMART corporatization; spatial planning; project management; digital transformation; fiscal policy; regional strategy.*